

TIDLIG OPSPORING

Social- og sundhedshjælperuddannelsen / Bedre til fagsprog

1

TIDLIG OPSPORING ◀) LYT

Når en borgers **sundhedstilstand forværres**, sker det ofte **gradvist**.

Du ser borgeren dagligt og er måske den første, der lægger mærke til tegn på sygdom. Derfor er det vigtigt, at du hele tiden **observerer** ændringer i borgerens **adfærd** og tilstand. Her er nogle tegn på, at noget er anderledes, end det plejer at være:

- Manglende **appetit**
- **Indadvendthed, tristhed** eller **forvirring**
- Hudproblemer, fx blå mærker på huden eller tør hud
- Ændring i **døgnrytme**
- **Vægttab**

Redskaber til at **holde øje med** vigtige ændringer er fx **triage**, hvor du ved hjælp af farvekoder (grøn, gul og rød) beskriver borgerens situation. Som fagperson skal du og dine kolleger **reflektere** over observationerne, dokumentere og reagere på dem, fx ved at udføre **TOBS**. Når en borger fx er blevet triageret, skal der laves en **handleplan**, der beskriver, hvad man skal gøre, for at borgeren kan undgå **indlæggelse** og vende tilbage til sin **habituelle tilstand**.

SCAN KODEN
OG LYT

Sosu-faglige og før-faglige udtryk ◀) LYT

- **Tidlig opsporing** betyder, at man ser tegn på begyndende sygdom, før den udvikler sig og bliver alvorlig
- **At observere** betyder at lægge mærke til eller kigge efter, fx ændringer i borgerens hverdagsliv
- **Triage** er en metode til at beskrive, hvordan borgerens helbred er ved hjælp af tre farver. Borgeren kan få farverne grøn, gul eller rød, hvor rød er meget alvorligt
- **TOBS** står for Tidlig Opsporing af Begyndende Sygdom hos borgere. Det er et redskab til at opdage sygdom på et tidligt tidspunkt. SOSU-assisterter eller sygeplejersker udfører TOBS ved fx at måle temperatur, blodtryk, puls m.m.
- **En handleplan** er en plan, der beskriver, hvad fagpersonerne skal gøre for at forbedre en borgers situation
- **(Borgerens) habituelle tilstand** er sådan, som borgeren normalt har det
- **Sundhedstilstand** betyder, hvordan en persons sundhed og sygdomssituation er på et bestemt tidspunkt
- **At forværre** betyder, at noget bliver værre – altså det modsatte af forbedre
- **Gradvist** betyder, at noget sker langsomt, lidt efter lidt
- **Adfærd** er den måde, borgeren opfører sig og gør forskellige ting på
- **Anderledes** betyder, at nogen (eller noget) ikke er, som de/det plejer at være
- **Appetit** betyder at have lyst til at spise noget
- **Indadvendthed** betyder, at man ikke har (særlig meget) lyst til at være sammen med andre mennesker
- **Tristhed** betyder at være ked af det

- **Forvirring** er en tilstand, der er kaotisk, og hvor man har svært ved at forstå andre mennesker og situationer
- **Døgnrytme** er de faste tidspunkter for, hvornår man står op om morgenen, hvornår man går i seng, hvornår man spiser og arbejder og så videre
- **Vægttab** betyder, at borgeren vejer mindre, end hun/han plejer
- **At holde øje** med betyder at være opmærksom på noget og passe på det
- **At reflektere** betyder at tænke meget over noget – fx at analysere og vurdere en bestemt situation i plejen
- **Indlæggelse** betyder at være på hospitalet for at blive undersøgt eller behandlet.

Tidlig opsporing – Hvad siger man? ◀) LYT

Dialog i hjemmeplejen

SOSU-hjælper: *Godmorgen, Yrsa!*

Yrsa: *(intet svar)*

SOSU-hjælper: *Ligger du stadig i sengen? Nej, du ryster jo! Fryser du?*

Yrsa: *(nikker)*

SOSU-hjælper: *Det var ikke så godt. Hvordan har du det?*

Yrsa: *Jeg skal på toilettet.*

SOSU-hjælper: *Okay, skal du have hjælp til at komme derud?*

Yrsa: *Ja, jeg er lidt svimmel, tror jeg.*

SOSU-hjælper: *Okay, du kan støtte dig til mig. Du kan jo næsten ikke stå på benene. Bare rolig, jeg hjælper dig ud på toilettet.*

(Bagefter kontakter SOSU-hjælperen sygeplejersken og fortæller om sine observationer).

Sætninger til tidlig opsporing ◀) LYT

- Borgeren virker mere trist og mindre aktiv, end han/hun plejer at være.
- Der ligger affald, gamle madrester, og der står flere dages opvask i køkkenet.
- Vi skal være særligt opmærksomme på Peter – han ligger mere i sengen, end han plejer.
- SOSU-assistenten skal kontaktes, når en borger har fået en 'gul' farve i triagering, så der kan laves en handleplan.
- Hvordan har du det i dag?
- Er der sket nogle ændringer, der skal dokumenteres?
- Borgeren er normalt meget stille og rolig, men han var meget vred og udadreagerende i dag.
- Borgeren virkede forvirret i dag.
- Borgeren var usædvanligt træt i dag.
- Borgeren har klaget over smerter i højre side lige under ribbenene et par gange.

